

FORMY OPODATKOWANIA JEDNOOSOBOWEJ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

**Konsekwencje
podatkowe i składkowe**

Bartosz Kubista

Wolters Kluwer

Materiały uzupełniające na stronie:

<https://www.profinfo.pl/materiały-dodatkowe>

będą dostępne przez 18 miesięcy od momentu
aktywacji kodu przez użytkownika

FORMY OPODATKOWANIA JEDNOOSOBOWEJ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

**Konsekwencje
podatkowe i składkowe**

Bartosz Kubista

Wolters Kluwer

WARSZAWA 2026

Stan prawny na 1 lutego 2026 r.

Bartosz Kubista, nr ORCID: 0000-0003-0947-0730

Recenzent

Prof. dr hab. Paweł Borszowski

Wydawca

Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący

Kinga Zając

Opracowanie redakcyjne

Violet Design

Projekt okładek serii

Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujemy prawo i własność

Więcej na www.legalnakultura.pl

Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2026

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Zarządzania Prawami Autorskimi i Treściami

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. +48 692 477 076

e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Wprowadzenie.....	11
Rozdział I	
Formy opodatkowania jednoosobowej działalności	
gospodarczej w Polsce.....	19
1. Wprowadzenie	19
2. Zasady i terminy wyboru formy opodatkowania	21
2.1. Zasady ogólne wyboru formy opodatkowania.....	21
2.2. Procedury dokonywania wyboru i rezygnacji	24
2.3. Ograniczenia w możliwości zmiany formy w trakcie roku.....	27
3. Kluczowe kryteria wyboru między poszczególnymi formami	30
3.1. Struktura kosztów i rentowność działalności	31
3.2. Skala działalności i prognozowane przychody	32
3.3. Rodzaj prowadzonej działalności.....	34
3.4. Potrzeba elastyczności podatkowej.....	35
3.5. Obciążenia administracyjne i koszty obsługi księgowej.....	37
3.6. Składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.....	38
3.7. Podsumowanie.....	40

Rozdział II

Zasady opodatkowania i oskładkowania poszczególnych form prowadzenia jednoosobowej działalności

gospodarczej	45
1. Opodatkowanie na zasadach ogólnych według skali podatkowej	45
1.1. Konstrukcja podstawy opodatkowania i skala podatkowa	45
1.2. Kumulacja dochodów z różnych źródeł	46
1.3. Koszty uzyskania przychodów	48
1.4. Ulgi i odliczenia podatkowe	49
1.5. Rozliczanie strat podatkowych.....	51
1.6. Obowiązki ewidencyjne	53
1.7. Składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.....	55
1.8. Zalety i wady opodatkowania według skali podatkowej	57
2. Podatek liniowy	59
2.1. Konstrukcja podstawy opodatkowania i stawka podatkowa	59
2.2. Koszty uzyskania przychodów	60
2.3. Dopuszczalne odliczenia od dochodu w podatku liniowym.....	62
2.4. Ograniczenia w dostępie do ulg podatkowych	66
2.5. Wyłączenia z podatku liniowego	70
2.6. Rozliczanie strat podatkowych.....	72
2.7. Obowiązki ewidencyjne	73
2.8. Składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.....	75
2.9. Zalety i wady podatku liniowego	77
3. Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych.....	81
3.1. Konstrukcja podstawy opodatkowania i stawki podatkowe.....	81
3.2. Warunki przedmiotowe i podmiotowe stosowania ryczałtu	82
3.3. Świadczenie usług na rzecz byłego lub obecnego pracodawcy.....	84
3.4. Katalog stawek ryczałtu dla poszczególnych rodzajów działalności.....	86

3.5. Odliczenia od przychodu	89
3.6. Brak możliwości rozliczania strat	90
3.7. Obowiązki ewidencyjne	92
3.8. Składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.....	94
3.9. Zalety i wady ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych.....	96

Rozdział III

Porównanie obciążeń fiskalnych w zależności od wyboru formy opodatkowania.....

1. Założenia metodologiczne	101
1.1. Parametry referencyjne na rok 2026.....	101
1.2. Konstrukcja składki zdrowotnej w poszczególnych formach opodatkowania.....	103
1.3. Danina solidarnościowa.....	105
1.4. Przyjęte założenia dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej	105
1.5. Ograniczenia metodologiczne analizy	106
2. Symulacje finansowe – przychód 150 000 zł	108
2.1. Dochodowość 10% (dochód 15 000 zł).....	108
2.2. Dochodowość 25% (dochód 37 500 zł).....	110
2.3. Dochodowość 50% (dochód 75 000 zł).....	112
3. Symulacje finansowe – przychód 600 000 zł	114
3.1. Dochodowość 10% (dochód 60 000 zł).....	114
3.2. Dochodowość 25% (dochód 150 000 zł).....	116
3.3. Dochodowość 50% (dochód 300 000 zł)	118
4. Symulacje finansowe – przychód 1 200 000 zł	120
4.1. Dochodowość 10% (dochód 120 000 zł).....	120
4.2. Dochodowość 25% (dochód 300 000 zł)	122
4.3. Dochodowość 50% (dochód 600 000 zł)	123
5. Symulacje finansowe – przychód 3 000 000 zł.....	125
5.1. Dochodowość 10% (dochód 300 000 zł)	125
5.2. Dochodowość 25% (dochód 750 000 zł).....	127
5.3. Dochodowość 50% (dochód 1 500 000 zł)	129
6. Podsumowanie porównania	131
Literatura.....	137

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

u.p.d.o.f.	– ustawa z 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2025 r. poz. 163 ze zm.)
u.p.d.o.p.	– ustawa z 15.02.1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. z 2025 r. poz. 278 ze zm.)
u.z.p.d.f.	– ustawa z 20.11.1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz.U. z 2025 r. poz. 843 ze zm.)

Inne

CEIDG	– Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
DKIS	– Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej
NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
WSA	– wojewódzki sąd administracyjny

WPROWADZENIE

Decyzja w zakresie formy prawnej prowadzenia działalności gospodarczej oraz sposobu jej opodatkowania należy do najważniejszych wyborów, jakie stają przed każdym przedsiębiorcą planującym rozpoczęcie własnego biznesu lub rozważającym reorganizację już funkcjonującego przedsiębiorstwa. To właśnie te fundamentalne rozstrzygnięcia w znaczący sposób determinują nie tylko bieżące obciążenia fiskalne, ale również możliwości rozwoju firmy, dostęp do kapitału, a nawet komfort psychiczny związany z prowadzeniem działalności. Wybór ten ma charakter wielowymiarowy i wymaga uwzględnienia nie tylko aspektów *stricte* podatkowych, ale także konsekwencji w zakresie składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, co w polskich realiach prawnych stanowi niejednokrotnie równie istotny, jeśli nie większy element całkowitego obciążenia przedsiębiorcy.

Znaczenie właściwego wyboru formy opodatkowania najlepiej ilustrują konkretne przykłady z praktyki gospodarczej. **Przedsiębiorca osiągający roczny przychód na poziomie 500 000 zł przy marży operacyjnej wynoszącej kilkanaście procent może, w zależności od wybranej formy opodatkowania, ponieść łączne obciążenia różniące się nawet o kilkadziesiąt tysięcy złotych rocznie.** Te środki, które w przypadku nieodpowiedniego wyboru zasilają budżet państwa i fundusze ubezpieczeniowe, mogłyby zostać przeznaczone na rozwój działalności, inwestycje w nowe technologie, zatrudnienie pracowników czy wreszcie na godziwe wynagrodzenie samego przedsiębiorcy za jego pracę i ryzyko związane z prowadzeniem biznesu. Różnica ta staje się jeszcze bardziej znacząca w miarę wzrostu skali działalności, gdzie niewłaściwy wybór

formy opodatkowania może skutkować stratą rzędu setek tysięcy złotych w skali kilku lat prowadzenia działalności.

Co gorsza, konsekwencje wyboru formy opodatkowania wykraczają poza prostą matematykę porównania wysokości podatków i składek. **Różne formy opodatkowania wiążą się z odmiennym poziomem pewności i przewidywalności obciążeń podatkowych, co ma istotne znaczenie dla planowania finansowego przedsiębiorstwa.** Przedsiębiorca rozliczający się ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych wie z góry, jaki procent każdego przychodu będzie musiał odprowadzić do urzędu skarbowego. Pozwala mu to na precyzyjne kalkulowanie rentowności poszczególnych transakcji i ustalanie cen. Z kolei przedsiębiorca rozliczający się na zasadach ogólnych musi uwzględnić w swoich kalkulacjach zmienność efektywnej stopy podatkowej w zależności od osiągniętego dochodu, co w warunkach sezonowości przychodów lub nieprzewidywalności kosztów może utrudniać planowanie finansowe. **Ta przewidywalność ma szczególne znaczenie w kontekście podejmowania decyzji inwestycyjnych, gdzie przedsiębiorca musi oszacować nie tylko przewidywane przychody i koszty operacyjne, ale również obciążenia podatkowe i z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne oraz zdrowotne wynikające z realizacji inwestycji.**

Wybór formy opodatkowania rzutuje również na relacje przedsiębiorcy z jego kontrahentami oraz pozycję konkurencyjną na rynku. W pewnych branżach i segmentach rynku, gdzie marże są szczególnie niskie i gdzie o sukcesie decydują różnice rzędu kilku procent w cenie oferowanych produktów lub usług, właściwy wybór formy opodatkowania może stanowić czynnik decydujący o zdolności do konkurowania z innymi uczestnikami rynku. Przedsiębiorca, który dzięki optymalnemu wyborowi formy opodatkowania jest w stanie zaoferować niższą cenę przy zachowaniu tej samej marży zysku, uzyskuje wymierną przewagę konkurencyjną. Co więcej, forma opodatkowania wpływa również na postrzeganie przedsiębiorcy przez potencjalnych partnerów biznesowych i instytucje finansowe. Przedsiębiorca prowadzący pełną księgowość dysponuje bardziej szczegółową dokumentacją finansową, co może ułatwiać mu uzyskanie finansowania bankowego czy nawiązanie

współpracy z większymi kontrahentami wymagającymi transparentności finansowej.

Nie bez znaczenia pozostaje również aspekt psychologiczny i organizacyjny prowadzenia działalności gospodarczej. **Różne formy opodatkowania wiążą się z odmiennym poziomem skomplikowania rozliczeń oraz zaangażowania czasowego przedsiębiorcy w kwestie podatkowe i księgowe.** Dla wielu przedsiębiorców, zwłaszcza tych rozpoczynających swoją przygodę z biznesem lub prowadzących jednoosobową działalność, prostota rozliczeń i minimalizacja obciążeń administracyjnych mogą być równie ważne jak sama wysokość zobowiązań podatkowych. Możliwość skupienia się na rozwoju działalności i obsłudze klientów zamiast na wypełnianiu skomplikowanych formularzy podatkowych ma realną wartość ekonomiczną, często trudną do precyzyjnego zmierzenia, ale odczuwalną w codziennym funkcjonowaniu przedsiębiorstwa. Z drugiej strony, bardziej rozbudowane systemy ewidencji, choć wymagające większego nakładu pracy, dostarczają przedsiębiorcy cennych informacji o kondycji finansowej przedsiębiorstwa, rentowności poszczególnych kierunków działalności oraz efektywności zarządzania kosztami, co może stanowić podstawę dla strategicznych decyzji biznesowych.

Polski system podatkowy charakteryzuje się znaczną złożonością i wielością dostępnych form opodatkowania, co z jednej strony stwarza przestrzeń do poszukiwania szans na zwiększenie efektywności podatkowej, z drugiej jednak rodzi istotne ryzyko podjęcia decyzji nieadekwatnej do specyfiki prowadzonej działalności. **Przedsiębiorca prowadzący jednoosobową działalność gospodarczą może dziś wybierać pomiędzy opodatkowaniem na zasadach ogólnych według skali podatkowej, podatkiem liniowym czy ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych.** Ponadto przedsiębiorcy, którzy przed 2022 r. opłacali tzw. kartę podatkową (czyli najbardziej uproszczoną formę zapłaty podatku dochodowego), zachowali prawo do jej kontynuacji, a także mogą zdecydować się na prowadzenie działalności w formie jednoosobowej spółki kapitałowej, podlegającej opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób prawnych. Każda z tych form charakteryzuje się odmienną konstrukcją podstawy opodatkowania, stawkami podatkowymi, zakresem możliwych odliczeń oraz obowiązkami ewidencyjnymi. Co więcej, każda

z nich wiąże się z innymi konsekwencjami w sferze ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych, co może prowadzić do sytuacji, w której pozornie korzystniejsza forma opodatkowania okazuje się ostatecznie bardziej kosztowna po uwzględnieniu całości obciążeń publicznoprawnych.

Ta wielość opcji, choć teoretycznie korzystna dla przedsiębiorców, w praktyce często prowadzi do paraliżu decyzyjnego lub podejmowania wyborów na podstawie niepełnych informacji. Przedsiębiorcy często kierują się uproszczonymi regułami, stereotypami czy poradami innych przedsiębiorców, które niekoniecznie przystają do ich indywidualnej sytuacji. Popularne przekonanie, że ryczałt jest zawsze najkorzystniejszy dla małych firm, podatek liniowy dla średnich, a spółka kapitałowa dla dużych, stanowi nadmierne uproszczenie. W rzeczywistości optymalny wybór formy opodatkowania działalności gospodarczej zależy od znacznie większej liczby zmiennych, w tym od struktury kosztów, rodzaju prowadzonej działalności, planów rozwojowych, sytuacji osobistej przedsiębiorcy czy nawet jego skłonności do ryzyka i preferencji dotyczących poziomu kontroli nad dokumentacją finansową. Brak dogłębnego zrozumienia mechanizmów poszczególnych form opodatkowania prowadzi do sytuacji, w której przedsiębiorcy podejmują decyzje intuicyjnie, nie mając pełnej świadomości ich długoterminowych konsekwencji.

Sytuacja polskich przedsiębiorców uległa dodatkowemu skomplikowaniu po wejściu w życie zmian określanych potocznie mianem Polskiego Ładu, które w sposób fundamentalny przebudowały system naliczania składki zdrowotnej. Do końca 2021 r. składka zdrowotna podlegała odliczeniu od podatku dochodowego, co w praktyce oznaczało, że jej realne obciążenie było znacznie niższe niż nominalna stawka. Mechanizm ten sprawiał, że składka zdrowotna stanowiła w istocie element konstrukcji systemu podatkowego, a nie odrębne obciążenie, co pozwalało przedsiębiorcom na relatywnie przewidywalne planowanie kosztów działalności. **Od stycznia 2022 r. składka zdrowotna przestała być odliczana od podatku, stając się faktycznym kosztem dla przedsiębiorcy, a jej wysokość została powiązana z dochodem lub przychodem osiąganym z działalności gospodarczej.** Zmiana ta okazała się szczególnie dotkliwa dla przedsiębiorców osiągających